

УДК 336.6

Пігуль Н.Г.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів
Сумського державного університету

Винокурова Н.В.
магістр
Сумського державного університету

Pihul Nataliia
PhD (Economics), Associate Professor
Sumy State University

Vynokurova Nataliia
Master
Sumy State University

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

MANAGEMENT OF FINANCIAL SECURITY OF DOMESTIC ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

Нині майже третина вітчизняних підприємств є збитковими, що зумовлене негативною дією внутрішніх та зовнішніх факторів. Для кожного підприємства основним завданням є забезпечення стійкого фінансового стану. Щоб його досягти, необхідно правильно визначити хід управління фінансовою безпекою підприємства та застосувати його в практичній фінансово-господарській діяльності суб'єкта господарювання. У статті розглянуто методичні підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства», наведено механізм управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання та його основні функції. Досліджено динаміку фінансових результатів діяльності підприємств України в галузевому розрізі за 2013–2017 роки. Розглянуто міжнародний досвід забезпечення фінансової безпеки підприємств та управління нею.

Ключові слова: фінансова безпека, чистий прибуток, економічна безпека підприємства, механізм, підприємство.

АННОТАЦИЯ

Сейчас почти треть отечественных предприятий являются убыточными, что обусловлено отрицательным действием внутренних и внешних факторов. Для каждого предприятия основным заданием является обеспечение стойкого финансового состояния. Чтобы его достичь, необходимо правильно определить ход управления финансовой безопасностью предприятия и применить его в практической финансово-хозяйственной деятельности субъекта хозяйствования. В статье рассмотрены методические подходы к трактовке понятия «финансовая безопасность предприятия», приведены механизм управления финансовой безопасностью субъекта хозяйствования и его основные функции. Исследована динамика финансовых результатов деятельности предприятий Украины в отраслевом разрезе за 2013–2017 годы. Рассмотрен международный опыт обеспечения финансовой безопасности предприятий и управления нею.

Ключевые слова: финансовая безопасность, чистая прибыль, экономическая безопасность предприятия, механизм, предприятие.

ANNOTATION

For today one third of domestic enterprises bears loss almost, that is predefined by negative operates internal and external factors. Providing of the proof financial state comes forward for every enterprise to the basic tasks. That attaining him is necessary correctly to define motion of management of enterprise financial safety and apply it in practical financially-economic activity of subject of manage. Considerable part of scientists attracts the attention of consideration of problem of providing of effective management financial safety in the conditions of economic instability.

In the article methodical approaches are considered in relation to interpretation of essence "financial safety of enterprise" and the basic are abstracted from them that most exactly characterize a concept and expose his meaningfulness for financially-economic activity of subject of manage. A mechanism over of management financial safety is brought, development of that is individual for every subject of manage and needs a correct and clear construction. During research of mechanism basic functions are distinguished, so as they are an important constituent, that provide him to the robot. The system of providing of financial safety without that an effective management financial activity is impossible is certain. In the article the dynamics of financial results of activity of enterprises of Ukraine is investigational in a branch cut for 2013–2017. Industries that were unprofitable are certain, and that had a profit. On the basis of research of net income (to the loss) the estimation of financial safety of enterprises of Ukraine is conducted by means of corresponding indexes. Coefficients that were selected for the estimation of financial safety of subject of manages are analyzed. Basic attention was sent to the improvement of the expected indexes. International experience is considered from providing and management of enterprises financial safety. Tasks that execute the organs of state administration of the economically-developed countries for realization of stable and effective management of subject of manages financial safety are certain.

Key words: financial safety, net income, economic security of enterprise, mechanism, enterprise.

Постановка проблеми. Фінансова безпека підприємства – це базова компонента мікро-рівня, яка є обов'язковою умовою дієздатності суб'єкта господарювання. Підприємство існує в середовищі ендогенних та екзогенних факторів, які мають великий вплив на його фінансову діяльність, таких як нестабільність законодавства, військово-політичні загрози, нерозвиненість фінансового ринку, слабке технічне озброєння підприємства. Для фінансової захищеності суб'єкта, його стійкого економічного розвитку, примноження потенціалу та досягнення значних позитивних результатів підприємству слід велику увагу приділяти управлінню фінансовою безпекою, тому питання дослідження фінансової безпеки суб'єкта господарювання, яка забезпечить стабільний та успішний розвиток

підприємства, є досить актуальним в сучасних економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним та практичним аспектам управління фінансовою безпекою підприємств присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як І.А. Бланк, Дж. Шинасі, О.А. Пономаренко, Ж.В. Кудрицька, Є.Ю. Ткаченко. Незважаючи на велику кількість досліджень щодо управління фінансовою безпекою підприємства, необхідним є подальший розвиток теоретико-методичної бази в галузі фінансової безпеки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження науковців підтверджують актуальність наведеної проблематики, однак більшість вчених не акцентує увагу на тому, яким чином взагалі забезпечується ефективне управління фінансовою безпекою, що є дуже важливим під час розгляду питання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Система забезпечення фінансової безпеки є досить важливою для стійкого функціонування підприємства, тому ме-

тою статті є дослідження основних аспектів управління фінансовою безпекою вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. З кожним новим роком на світовому ринку з'являються все нові й нові продукти та послуги, які пропонують нам суб'єкти господарювання. Однак підприємствам досить важко працювати в середовищі, де спостерігається економічна нестабільність. В складній економічній ситуації виникає багато ризиків та загроз, які змушують вітчизняні підприємства стикатися з досить великою кількістю фінансово-економічних проблем, що гальмують їх фінансову діяльність та, зрештою, приводять в кращому разі до реорганізації, а в гіршому – до банкрутства. Отже, правильно побудована система управління фінансовою безпекою дасть змогу підприємству адекватно оцінювати всі можливі ризики та загрози зовнішнього й внутрішнього середовища.

У науковій літературі існує безліч різних трактувань поняття «фінансова безпека підприємства» (табл. 1).

Таблиця 1

Науково-методичні підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор	Трактування поняття
Фінансова безпека підприємства як стан (системи відносин та ресурсів, розвитку та діяльності)	
І.А. Бланк [3, с. 26]	Кількісно та якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характерів, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному та перспективному періодах
О.А. Пономаренко [11, с. 46]	Якісно та кількісно визначений фінансовий стан суб'єкта господарювання та діяльності, спрямований на досягнення такого стану, який характеризується збалансованістю та якістю використання фінансових інструментів суб'єкта господарювання, здатністю забезпечувати його розвиток, витримуючи негативний вплив дестабілізуючих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища
Ж.В. Кудрицька [9, с. 3]	Збалансований стан його елементів та підсистем як окремої економічної системи, що можуть бути виражені кількісними чи якісними показниками, а також характеризується стійкістю до негативних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища, здатністю забезпечити її ефективне функціонування, стабільність розвитку та економічного зростання в довгостроковому періоді
Фінансова безпека як складова економічної безпеки	
І.В. Чібісова [14, с. 2]	Складова економічної безпеки підприємства, яка полягає в наявності такого його фінансового стану, який характеризується збалансованістю та якістю фінансових інструментів, технологій та послуг, стійкістю до загроз
Є.Ю. Ткаченко, О.В. Яришко [15, с. 372]	Складова економічної безпеки, яка полягає в забезпеченні стану ефективного використання ресурсів підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх загроз і спрямована на досягнення фінансової рівноваги підприємства в довгостроковому та короткостроковому періодах
Фінансова безпека як комплекс заходів та методів	
М.Д. Білик [2, с. 130]	Здатність стабільно й ефективно здійснювати свою діяльність протягом невизначеного періоду часу зі вжиття сукупності взаємопов'язаних діагностичних, регулюючих та контрольних заходів фінансового характеру, які мають забезпечити формування оптимального розміру фінансових ресурсів та їх раціональне використання, нівелюючи вплив ризиків внутрішнього й зовнішнього середовища
Фінансова безпека як діяльність з управління ризиками	
О.А. Кириченко [8, с. 26]	Діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз задля забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній та стратегічній перспективах
Дж. Шинасі [1, с. 2]	Здатність сприяти та розширювати економічні процеси корпорації, управляти ризиками діяльності та нівелювати їх наслідки. Фінансова безпека підприємства характеризується ознакою неперервності у часі, адже вона може лише видозмінюватися як похідна сукупності всіх елементів категорії фінансів

Трактування поняття «фінансова безпека підприємства» свідчить про те, що розвиток наукової думки в цьому напрямі не стоїть на місці. Отже, виділено чотири основні підходи, за якими характеризують фінансову безпеку підприємства:

- як стан, що забезпечує захищеність фінансових інтересів від загроз, забезпечує збалансованість та якість використання фінансових інструментів суб'єкта господарювання (І.А. Бланк, О.А. Пономаренко, Ж.В. Кудрицька);

- як складова економічної безпеки, що забезпечує ефективне використання ресурсів та спрямована на досягнення фінансової рівноваги в короткостроковому та довгостроковому періодах (І.В. Чібісова, Є.Ю. Ткаченко);

- як комплекс заходів, вжиття яких забезпечить формування оптимального розміру фінансових ресурсів (М.Д. Білик);

- як діяльність з управління ризиками, що забезпечує стабільний розвиток суб'єкта господарювання та зростання його власного капіталу (О.А. Кириченко, Дж. Шинасі).

У системі управління підприємством однією з ключових підсистем є механізм управління фінансовою безпекою. Оскільки механізм визначає внутрішній устрій підприємства, його правильна побудова дасть змогу підприємству не тільки здійснювати ефективну протидію різним загрозам, але й підтримувати стан фінансової безпеки на належному рівні [12, с. 82].

Без певного власного забезпечення функціонування підсистеми управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання буде неефективним, отже, вона повинна мати нормативно-правове забезпечення (законодавчі та нормативні акти, норми, вимоги, накази тощо);

- організаційно-методичне забезпечення (необхідна відповідна організаційна структура, що буде включати підрозділи, всіх керівників та персонал, які відповідають за рівень фінансової безпеки на підприємстві);

- технічне забезпечення (забезпечення інформаційною технікою та технологіями, а також відповідними комп'ютерними програмами для

аналізування, планування, виявлення загроз);

- інформаційне забезпечення (має включати всі дані, показники, параметри, які потрібні для аналізування та планування фінансової безпеки підприємства);

- кадрове забезпечення (наявність кваліфікованих кадрів);

- фінансове забезпечення (розроблення загального бюджету підприємства, що передбачає врахування всіх фінансових потреб, які забезпечують фінансову безпеку суб'єкта господарювання) [6, с. 162–163].

Механізм управління фінансовою безпекою підприємства включає певну сукупність методів, завдань, функцій, фінансових інструментів, принципів тощо (рис. 1).

Фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства. Для визначення рівня фінансової безпеки підприємства слід проводити повний аналіз загроз, які негативно впливають на фінансову безпеку суб'єкта господарювання та збитків. Необхідністю проведення такого аналізу є те, що фінансова безпека відображає стан, за якого підприємство перебуває у фінансовій рівновазі; забезпечуються його платоспроможність, ліквідність, стійкість у довгостроковому періоді; забезпечується захищеність фінансових інтересів власників підприємства; задовольняються потреби у фінансових ресурсах; наявна здатність протистояти небезпекам, які приводять до фінансового збитку [13, с. 98–99].

Найважливішою складовою механізму управління фінансовою безпекою підприємства є сукупність функцій, які зобов'язані реалізувати цей механізм. Усі функції управління фінансовою безпекою пов'язані між собою в єдиний процес (рис. 2).

Держава є регулятором вітчизняної підприємницької діяльності. Саме вона створює всі необхідні передумови формування належного рівня фінансової безпеки за допомогою монетарної, валютної, бюджетно-податкової, інвестиційної політик, а підприємства використовують надані можливості для своєї вигоди задля якомога

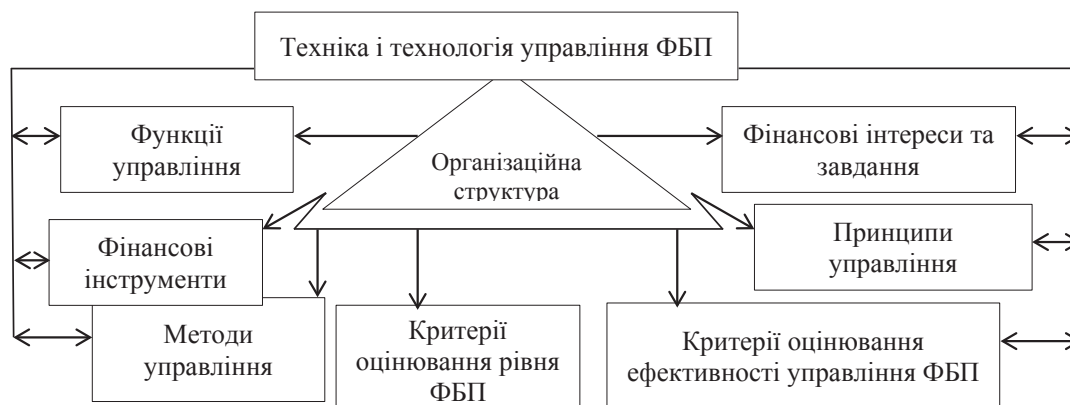

Рис. 1. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства

Джерело: складено на основі [6, с. 163]

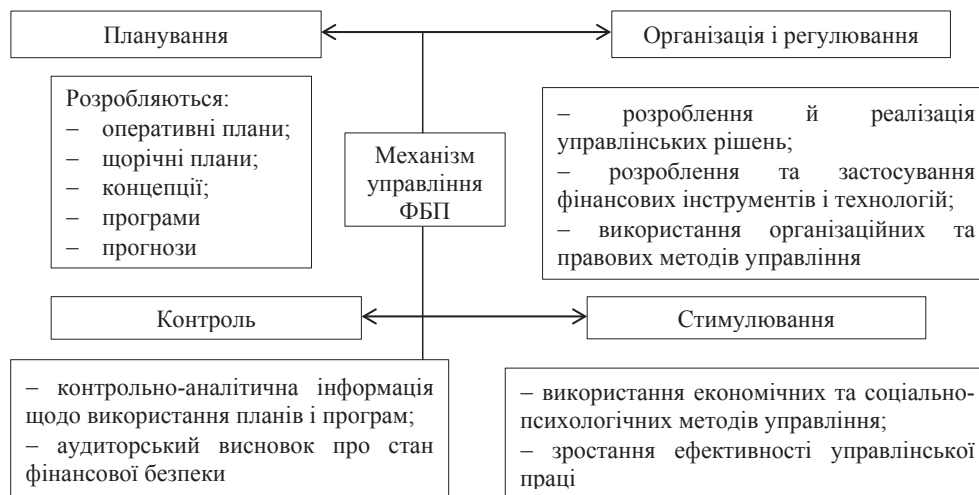

Рис. 2. Функціональна структура механізму управління ФБП

Джерело: складено на основі [13, с. 100]

більшої максимізації фінансових результатів. В умовах конкуренції оцінювання фінансової безпеки перебуває на досить високому рівні та є центром дискусій щодо критеріїв підвищення. Головним критерієм, за яким оцінюють стан фінансової безпеки підприємства, є чистий прибуток (табл. 2).

Дані табл. 2 свідчать про те, що у 2017 році отримано прибутку на суму 168 752 млн грн порівняно зі збитком у 2013 році на суму 22 839,7. Зростання чистого прибутку свідчить про збільшення потенційних можливостей підприємств та підвищення ступеня їх ділової активності. Зростання чистого прибутку найбільше зосереджене в таких видах економічної діяльності, як промисловість, оптова та роздрібна торгів-

ля, інформація та телекомунікація, фінансова та страхова діяльність, професійна, наукова та технічна діяльність, освіта.

Збиткову тенденцію показала сфера сільськогосподарства. Якщо раніше найбільша частка чистого прибутку припадала на сільськогосподарську діяльність, то у 2017 році спостерігається зменшення на 3 399 млн грн порівняно з 2015 роком, в якому чистий прибуток дорівнював 102 849 млн грн. Причина зниження чистого прибутку в цій галузі зумовлена низкою факторів, головними з яких є нестабільність грошової одиниці, внаслідок чого відбулося зростання цін на паливно-мастільні матеріали, мінеральні добрива; висока вартість залучення кредитних ресурсів; не-

Таблиця 2

Фінансові результати діяльності підприємств України за 2013–2017 роки

Сфера діяльності	Чистий прибуток (збиток), млн грн				
	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Усього	-22 839,7	-590 066	-373 516	29 705,0	168 752
Сільське, лісове та рибне господарство	14 984,5	21 481,3	102 849	90 613,2	68 858
Промисловість	-4 181,1	-178 730	-188 267	-24 724	56 124
Будівництво	-5 893,2	-27 948,8	-25 861	-10 553	-5 014,3
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	-13 248,5	-133 219	-88 161	-4 841,8	25 874,2
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-1 423,4	-22 591,6	-17 847	7 408,7	-16 796
Тимчасове розміщування й організація харчування	-1 416,7	-6 641,9	-6 874,9	-1 983,1	1 773,5
Інформація та телекомунікації	4 881,5	-17 137,1	-12 592	1 750,6	12 029,3
Фінансова та страхова діяльність	5 157,1	-5 550,3	-9 573,5	-670,8	16 806,6
Операції з нерухомим майном	-10 192,2	-105 425	-64 369	-43 900	-17 551
Професійна, наукова та технічна діяльність	-8 390,3	-100 347	-48 656	22 842	32 356,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-1 555,2	-9 543,2	-9 860,6	-5 094,4	-3 624,2
Освіта	119,0	62,5	80,7	76,8	96,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-149,7	-1 185,3	-1 042,3	186,2	145
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-1 495,2	-3 244,0	-3 566,3	-1 599,5	-2 300,4
Надання інших видів послуг	-36,3	-45,3	225,6	195	-23,7

Джерело: складено на основі джерела [5]

ефективне використання ресурсів, що гальмує виробничий процес.

Крім галузі сільського господарства, збитку зазнали такі сфери, як будівництво, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, операції з нерухомим майном; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтво, спорт та діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

Таким чином, ситуацію щодо збиткових сфер діяльності можна пояснити об'єктивними причинами, а саме загостренням політико-економічної ситуації в країні, та суб'єктивними, а саме недостатньою увагою керівників підприємства до проблем фінансово-економічної безпеки та забезпечення стійкого до загроз фінансового стану підприємства.

Проведемо оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств України за 2013–2017 роки на основі таких показників, як рентабельність діяльності, ділова активність, ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість, інвестиційна привабливість (табл. 3).

Розрахунок складових оцінювання фінансової безпеки в табл. 3 показав, що за 2013–2017 роки показники рентабельності діяльності в динаміці зросли. Зростанню власного капіталу посприяло підвищення коефіцієнта фінансового левериджу. Відповідно, чим вище показники, тим ефективніше процес управління фінансовою безпекою. При цьому підвищення рентабельності можна досягти шляхом оптимізації структури активів, зниження суми власного капіталу, зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Показники ділової активності за досліджуванний період коливались. У 2017 році коефіцієнт оборотності активів зменшився до 0,68 пунктів порівняно з 2014 роком, коли він складав 0,71. Для оптимізації структури активів необхідно продати частину незавантажених необоротних активів, знизити суму запасів. Коефіцієнт обо-

ротності основних засобів зменшився з 3 пунктів у 2013 році до 2,3 пунктів у 2017 році, що свідчить про уповільнення обігу основних засобів. Коефіцієнт оборотності власного капіталу збільшився у 2017 році на 1,1 пункти, склавши 2,7. Для підвищення цього показника підприємствам необхідно працювати щодо збільшення обсягу збуту.

Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності є нижчими за нормативні значення. Це свідчить про те, що більшість компаній не зможе вчасно погасити борги, якщо термін платежу настане незабаром, тобто оборотних активів недостатньо для того, щоби погасити поточні зобов'язання. Наслідком цього є зниження довіри з боку кредиторів, інвесторів, постачальників, партнерів. Вирішення проблеми ґрунтується на зниженні суми поточних зобов'язань, підвищенні оборотних активів.

Показники фінансової стійкості показують, що більшість підприємств має недостатню фінансову стійкість у довгостроковій перспективі, про що свідчить значення коефіцієнтів, які є нижче за нормативний. Так, коефіцієнт фінансової стійкості у 2017 році становить 0,42 (норматив перебуває в межах 0,7–0,9). Підвищення можна досягти шляхом збільшення суми власного капіталу або суми довгострокових позикових коштів. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами мав від'ємне значення.

Поліпшення основних показників розвитку підприємства дасть змогу підвищити рівень фінансової безпеки в умовах глобалізації цих процесів. Чим вище рівень забезпеченості комерційної діяльності фінансовими ресурсами, тим вище рівень фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Забезпечення фінансової безпеки можна розглядати як комплекс заходів щодо усунення загроз, які перешкоджають роботі підприємства. До них слід віднести максимізацію величини прибутку, достатність фі-

Таблиця 3

Оцінювання фінансової безпеки підприємств України за 2013–2017 роки

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Рентабельність діяльності					
Рентабельність активів	-0,004	-0,098	-0,046	0,003	0,017
Рентабельність власного капіталу	-0,012	-0,399	-0,163	0,012	0,069
Рентабельність продажів	-0,007	-0,141	-0,072	0,005	0,025
Ділова активність					
Коефіцієнт оборотності активів	0,588	0,714	0,734	0,689	0,688
Коефіцієнт оборотності основних засобів	2,209	2,635	3,024	2,907	2,306
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,699	2,438	2,740	2,630	2,799
Ліквідність та платоспроможність					
Коефіцієнт покриття	1,141	1,038	0,998	0,987	0,979
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,173	0,158	0,128	0,090	0,092
Фінансова стійкість					
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,549	0,918	0,729	0,694	0,704
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	-0,225	-0,378	-0,407	-0,306	-0,326
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,725	0,470	0,556	0,418	0,426

Таблиця 4

Світовий досвід забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства

Країна	Завдання органів державного регулювання
Німеччина	Розроблення Плану подальших дій для відновлення платоспроможності підприємства. Фінансові заходи Плану подальших дій спрямовуються на збільшення капіталу підприємства.
США	Створення структурних підрозділів ведення політики у сфері економічної безпеки підприємництва за галузево-територіальною ознакою. У США, крім Адміністрації малого бізнесу, питання забезпечення економічної безпеки підприємництва вирішують регіональні відділення Міністерства внутрішньої безпеки серед малих підприємств.
Японія	Розроблення документів стратегічного планового характеру, вжиття операційних заходів щодо зміцнення економічної безпеки підприємництва. Здійснення систематичного моніторингу зовнішнього та внутрішнього ринків. Розроблення рекомендацій щодо посилення конкурентних позицій.
Великобританія	Здійснення систематичного моніторингу зовнішнього та внутрішнього ринків. Розроблення рекомендацій щодо посилення конкурентних позицій.
Франція	Здійснення систематичного моніторингу зовнішнього та внутрішнього ринків. Розроблення рекомендацій щодо посилення конкурентних позицій.
Фінляндія	Здійснення роботи з планування життєвого циклу функціонування підприємств у різних галузях та сферах економіки, надання консультацій з питань забезпечення високої життєздатності підприємств відповідно до їх життєвих циклів, ведення конкурентної боротьби, сприяння розвитку підприємництва у перспективних сферах.
Країни ЄС	Ведення роботи щодо зміцнення інституційної бази захисту права власності. Пошук та забезпечення джерел фінансування ризикового капіталу. Надання гарантій за інвестиціями в акціонерний капітал та гарантій за позиками підприємств. Підтримка підприємств, які розпочинають діяльність створенням фондів та механізмів фінансування різних етапів їх становлення.
Мексика	Підтримка підприємств, які розпочинають діяльність створенням фондів та механізмів фінансування різних етапів їх становлення.

Джерело: складено на основі [10, с. 14–16]

нансових ресурсів на всіх етапах економічного розвитку, безпеку операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, підвищення рівня рентабельності активів та власного капіталу, фінансову стійкість та стабільність, позитивний імідж [4, с. 95].

Важливим для діяльності вітчизняних підприємств є впровадження ефективної практики міжнародного досвіду із забезпечення фінансової безпеки та управління нею. В економічно розвинених країнах основна увага приділяється питанням розроблення теоретичних та прикладних засад розвитку підприємництва, формуванню сприятливого економіко-правового середовища для ведення підприємницької діяльності.

Так, у табл. 4 представлено завдання органів державного регулювання в розвинених країнах світу щодо управління фінансовою безпекою підприємств.

Також не менш важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки підприємства в розвинених країнах відіграє страхова сфера, що є основним чинником, що знижує ризик, та бере участь у забезпеченні доступу підприємств до фінансових ресурсів і конкурентних позицій на зовнішніх ринках [10, с. 16].

Світовий досвід управління фінансовою безпекою дає нам наочний приклад того, вжиття яких заходів здійснюють підприємства розвинених країн для того, щоб уникнути фінансово-економічних труднощів, а також покращити свою роботу. Отже, запозичення позитивних моментів міжнародного досвіду дасть змогу забезпечити високу фінансову ефективність роботи, незалежність

та фінансову стійкість суб'єкта господарювання, досягти високої ефективності менеджменту та високого рівня кваліфікації персоналу, належного рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, покращити правову захищеність усіх аспектів діяльності підприємства.

Висновки. Отже, фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства та здатністю суб'єкта господарювання здійснювати ефективну й стабільну фінансово-господарську діяльність у довгостроковому періоді, яка досягається шляхом вжиття сукупності взаємопов'язаних інструментальних, діагностичних і контрольних заходів, що мають фінансовий характер та повинні оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити їх належний рівень, мінімізувати вплив ризиків і загроз ендогенних та екзогенних факторів.

У покращенні діяльності вітчизняних підприємств важливу роль відіграє міжнародний досвід. У розвинених країнах розробляються ціліві стратегічні планові документи щодо зміцнення фінансової безпеки підприємства. У таких умовах суб'єкти підприємницької діяльності, виконуючи соціальну та економічну місії у суспільстві, опиняються у ситуації належного рівня захищеності свого майна та інтересів від впливу чинників зовнішнього середовища. Отже, цей досвід має значний інтерес для розвитку системи безпеки вітчизняних підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Schinasi J. Defining Financial Stability. *IMF Working Paper Series*. 2004. WP/04/187. P. 1–16.

2. Білик М.Д. Роль стабільної діяльності підприємств у їх фінансовій безпеці. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 4 (83). С. 129–133.
3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. Киев : Ника-Центр ; Эльга, 2006. 776 с.
4. Горбатовская Н.В. Организационное развитие как элемент системы обеспечения экономической безопасности предприятия. *Социально-экономические аспекты промышленной политики*. 2007. Т. 3. С. 94–98.
5. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 20.03.2019).
6. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Финансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія. Київ : Національна академія управління, 2010. 232 с.
7. Картузов Є.П. Аналіз механізму управління фінансовою безпекою підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2012. № 7 (133). С. 118–124.
8. Кириченко О.А., Кудря І.В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С. 22–26.
9. Кудрицька Ж.В. Система управління фінансовою безпекою підприємств. *Ефективна економіка*. 2012. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua>
10. Небава М.І., Міронова Ю.В. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2017. 73 с.
11. Пономаренко О.Е. Формування стратегій фінансової безпеки суб'єктів господарювання промисловості : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 ; ХНЕУ. Харків, 2013. 21 с.
12. Січиоко Г.Б. Механізм управління фінансовою безпекою промислових підприємств в умовах глобалізації. *Вісник Черкаського університету*. 2017. № 2. С. 81–90.
13. Сова О.Ю. Напрями вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємств. *Вчені записки університету «КРОК». Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 37. С. 97–103.
14. Чібісова І.В., Івашина Є.М. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf (дата звернення: 18.03.2019).
15. Яришко О.В., Ткаченко Є.Ю., Березін В.В. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємства. *Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету*. 2011. Вип. 9. Ч. 3. С. 371–374.
4. Ghorbatovska N.V. Orghanyzacyonnoe razvytye, kak element systemy obespecheniya ekonomycheskoj bezopasnosti predpryatyja [Organizational development, as element of the system of providing of economic security of enterprise]. *Socyaljno-ekonomycheskye aspekty promyshlennoj polytyky* [Socio-economic aspects of industrial politics]. Doneck, 2007. T. 3. 94–98 pp.
5. Derzhavna sluzhba statystyka Ukrainy [Government service of statistician of Ukraine] : veb-sajt. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed: 20.03.2019).
6. Jermoshenko M.M., Ghoracheva K.S. Finansova skladova ekonomichnoji bezpeky: derzhava i pidpryemstvo [Financial constituent of economic security]. *Nacionaljna akademija upravlinnja* [National academy of management]. Kyjiv, 2010. 232 p.
7. Kartuzov Je.P. Analiz mekhanizmu upravlinnja finansovoju bezpekoju pidpryemstva [Analysis of mechanism of management of enterprise financial safety]. *Ekonomika ta upravlinnja pidpryemstvamy* [Economy and management enterprises], 2012. Vol. 7 (133). 118–124 pp.
8. Kyrychenko O.A., Kudra I.V. Vdoskonalennja upravlinnja finansovoju bezpekoju pidpryemstv v umovakh kryzy [Perfection of management of enterprises financial safety is in the conditions of crisis]. *Investyciji : praktyka ta dosvid* [Investments : of practical worker and experience], 2009. Vol. 10, 22–26 pp.
9. Kudrycka Zh.V. Systema upravlinnja finansovoju bezpekoju pidpryemstv [Control system by financial safety of enterprises]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy], 2012. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua>
10. Nebava M.I., Mironova Ju.V. Ekonomichna bezpeka pidpryemstva [Economic security of enterprise]. *Vinnitsa : VNTU*, 2017. 73 p.
11. Ponomarenko O.E. Formuvannja strategij finansovoji bezpeky sub'ektiv ghospodarjvannja promyslovosti [Forming of strategies of financial safety of subjects of menage industry]. 08.00.08. *Kharkiv : KhNEU*, 2013. 21 pp.
12. Sychokno Gh.B. Mekhanizm upravlinnja finansovoju bezpekoju promyslovykh pidpryemstv v umovakh ghlobalizaciji [A mechanism of management of industrial enterprises financial safety is in the conditions of globalization]. *Visnyk Cherkaskogho univrsytetu* [Announcer of the Tcherkasy University], 2017. Vol. 2. 81–90 pp.
13. Sova O.Ju. Naprjamy vdoskonalennja mekhanizmu upravlinnja finansovoju bezpekoju pidpryemstv [Directions of perfection of management of enterprises financial safety]. *Vcheni zapysky univrsytetu "KROK"* [Scientists of message of university are "STEP"], 2014. Vol. 37. 97–103 pp.
14. Chibisova I.V., Ivashyna Je.M. Mekhanizm zabezpechennja finansovoji bezpeky pidpryemstva [Mechanism of providing of financial safety of enterprise] URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf (accessed: 18.03.2019).
15. Jaryshko O.V., Tkachenko Je.Ju., Berezin V.V. Teoretychni aspekty finansovoji bezpeky pidpryemstva [Theoretical aspects of financial safety of enterprise] *Ternopil'skyj nacional'nyj ekonomichnyj univrsytet* [Ternopil national economic university]. Ternopil, 2011. Vol. 9. Ch. 3. 371–374 pp.

REFERENCES:

1. Schinasi J. Defining Financial Stability. IMF Working Paper Series, 2004. WP/04/187. 1–16 pp.
2. Bilyk M.D. Rolj stabil'noj dijal'nosti pidpryemstv u jikh finansovij bezpeci [A role of stable activity of enterprises is in their financial safety]. *Formuvannja rynkovykh vidnosyn v Ukraini* [Forming of market relations is in Ukraine], 2008. Vol. 4 (83). 129–133 pp.
3. Blank Y.A. Upravlenye fyansovoj bezopasnostiju predpryatyja [Management by financial safety of enterprise]. *Kyjiv : Nyka-Centr ; El'gha*, 2006. 776 p.